

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดัลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

The development of musical learning activities based on Dalcroze Structural model for Prathomsuksa 4 students

เกษมสันต์ ตราชู¹, สยาม จวงประโคน¹, เฉลิมพล โลหะมาตย์¹

KasemsanTrachoo¹, SayamChuangprakhon¹, Chaloeapol Lohamart¹

Received: 5 January 2021

Revised: 16 February 2021

Accepted: 10 March 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดัลโครซสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาดนตรีระดับประถมศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดัลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 3) ศึกษาทักษะการปฏิบัติทางดนตรีที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดัลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้จากการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลาก จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรี แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบประเมินทักษะการปฏิบัติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ดัชนีประสิทธิภาพ E_1/E_2 และ ค่า t-test (Dependent Samples) ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดัลโครซสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.55/82.12 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดัลโครซ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 33.96 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ทักษะการปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดัลโครซมีค่าเฉลี่ยหลังทดลองรวม ด้านเคลื่อนไหวร่างกายตามการเคลื่อนไหวของทำนองได้คะแนนเฉลี่ย

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
E-mail: kasamsan0118@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.M. in Music, College of Music, Mahasarakham University, Thailand

² Assistant Professor, College of Music, Mahasarakham University, Thailand

ร้อยละ 71.68, รองลงมาด้าน อ่าน-เขียนโน้ตดนตรี ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 62.18 เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 59.09 และ ขับร้อง ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 58.86 โดยมีค่าร้อยละเฉลี่ยรวมของคะแนนเต็มเท่ากับ 69.25

คำสำคัญ: การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้, ทักษะทางดนตรี, แนวคิดของดาลโครซ

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop music skills learning management activities based on the Dalcroze's concept for grade 4 students to achieve the 80/80 efficiency criterion, and 2) to compare the academic achievement in music as a subject for primary school between pretest and posttest periods using Dalcroze's concept-based music skills learning management activities. 3) Study music practice skills using Dalcroze's concept-based music skills learning management activities. The sample was grade 4 students from one classroom at Rajabhat Mahasarakham University Demonstration School. The sample size was 22 students, selected using simple random sampling by drawing lots. Research instruments were Dalcroze's concept-based music skills learning management activity plans. Data were analyzed using statistics, including mean, percentage, E_1/E_2 , and dependent t-test. The following results were obtained.

1. The efficiency index of Dalcroze's concept-based music skills learning management activities for grade 4 students was 85.55/82.12, which was higher than a set criterion.
2. Academic achievement of the sample taught with Dalcroze's concept-based music skills learning management activities increased by 33.96% with a statistical significance level of 0.01.
3. In terms of practical skills of students learned with Dalcroze's concept-based music skills learning management activities, a mean score of physical movement with the melody at posttest period was 71.68 percent, followed by music note reading-writing with a mean of 62.18 percent, physical movements with the rhythm with a mean of 59.09 percent, and singing with a mean of 58.86 percent, with the total mean percentage of the full score was 69.25 percent.

Keywords: Development of learning activities, Musical skills, Dalcroze's concept

บทนำ

การศึกษาดนตรีได้รับการยอมรับให้เป็นวิชาหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กแนวคิดของความจำเป็นในการเรียนดนตรีได้รับความสำคัญมากขึ้นด้วยทฤษฎีความหลากหลายของสติปัญญาโดยจำแนกความเก่งของคนไว้ 7

ประการหลักได้แก่ด้านภาษา (Verbal/Linguistic) ด้านดนตรี/จังหวะ (Musical/Rhythmic) ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical/Mathematical) ด้านการเคลื่อนไหว (Body/Kinesthetic) ด้านศิลปะ/มิติสัมพันธ์ (Visual/Spatial) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล/การสื่อสาร (Interpersonal) และด้าน

ความรู้สึก/ความลึกซึ้งภายในจิตใจ (Visual/Spatial) (ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์, 2557: 120)

การเรียนการสอนดนตรีให้ได้ผลตามความมุ่งหมายเน้นควรตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดทางทฤษฎีดนตรีของนักการศึกษาดนตรีที่มีความรู้และประสบการณ์ เนื่องจากจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและทักษะทางด้านดนตรีในเวลานั้นสั้นโดยไม่ผิดเพี้ยน ซึ่งนักศึกษาดนตรีที่มีชื่อเสียงมีความรู้ทางทฤษฎีดนตรี มีประสบการณ์เป็นที่ยอมรับ ได้รับความนิยมนอย่างแพร่หลายและมีการนำไปใช้ในประเทศต่างๆ โดยการเคลื่อนไหวร่างกายช่วยทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านดนตรีได้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของยูริธึมมิคส์ (Eurhythmics) เป็นการสอนให้ผู้เรียนรู้จักกับการเคลื่อนไหวทางจังหวะที่ดีให้เข้ากับจังหวะดนตรีซึ่งเน้นที่กระบวนการจากสิ่งที่ย่างที่สุดก่อนและแสดงออกถึงจังหวะตก อัตราจังหวะความเร็วจังหวะเป็นการได้รับประสบการณ์ตรงทำให้เข้าใจองค์ประกอบของดนตรีอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเน้นการร้องเป็นหลักรวมไปถึงการอ่านโน้ตด้วยโดยใช้วิธีการต่างๆ ในการฝึกฝนการร้องและการอ่าน เช่น โทนิคซอล-ฟาตามแบบจอห์นเคอร์เวน (John Curwen) สัญญาณมือ สัญลักษณ์ของจังหวะเพลงที่ใช้สอนในระยะแรกควรเป็นเพลงพื้นบ้าน เพราะผู้เรียนจะรู้จักดีที่สุดในภายหลังจึงนำเพลงชั้นสูงที่มีคุณค่ามาใช้ในการเรียนการสอนจะเห็นได้ว่าแต่ละแนวคิดมีวิธีการสอนและจุดเด่นแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามทั้งสามแนวคิดนี้มีเป้าหมายพื้นฐานเดียวกันคือการให้ประสบการณ์ทางดนตรีแก่ผู้เรียนโดยคำนึงถึงการพัฒนาแนวคิดและทักษะทางดนตรีแก่ผู้เรียนโดยคำนึงถึงการพัฒนาแนวคิดและทักษะทางดนตรีอย่างเป็นระบบ (ธวัชชัย นาควงษ์, 2543) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นดนตรีจึงจำเป็นต้องนำวิธีการสอนในรูปแบบที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการ

สอน เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของดนตรีและเกิดทักษะดนตรีในขณะที่เรียน (พิชชาพร สมหวัง, สยาม จวงประโคน, 2563)

การสอนตามแนวคิดของดาลโครซ (Emile Jaques Dalcroze) หลักการสำคัญของดาลโครซ คือ ยูริธึมมิคส์ (Eurhythmics) ซึ่งหมายถึง การเคลื่อนไหวทางจังหวะที่ดี (Good rhythmic movement) จุดเน้นของวิธีการนี้ คือ การให้ความสนใจและพัฒนาความรู้สึกของผู้เรียนในการตอบสนองต่อดนตรี และความสามารถในการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนั้นออกมาในลักษณะของการเคลื่อนไหว ดังนั้น ในการเรียนการสอนดนตรีจะมุ่งพัฒนาความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนดนตรีมีความเข้าใจในตนเอง โดยมุ่งให้ผู้เรียนแต่ละคนเห็นความสำคัญและพัฒนาความสามารถในการแสดงออกของตนเองทางการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องไปเป็นลำดับ ในขณะที่เดียวกันวิธีการนี้มุ่งเน้นพัฒนาการทางความคิดและจิตใจซึ่งมีสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวร่างกาย อารมณ์ และความรู้สึกของผู้เรียน กล่าวอีกนัยคือ วิธีการนี้เป็นการพัฒนาการทางดนตรีในตัวผู้เรียน ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากผลรวมของประสาทสัมผัสทางกาย ความสามารถทางปัญญา และความรู้สึกของผู้เรียน ทักษะและความเข้าใจทางดนตรีได้รับการพัฒนาโดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทางดนตรีโดยตลอด (ธนรุทธ์ สุทธิจิตต์, 2561) วิธีของดาลโครซ (Emile Jaques Dalcroze) ผสมผสานอย่างเหมาะสมระหว่างการเล่นไหวร่างกาย การสร้างสรรค์ และการร้องซอลเฟจ ในระยะหลังๆ นี้มีผู้หันกลับมาสนใจ Eurhythmics เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากและทำให้ Eurhythmics มีความสำคัญขึ้นในการสอนดนตรีชั้นประถม (ธวัชชัย นาควงษ์, 2543)

จากการสำรวจความต้องการของนักเรียน และครูต่อการจัดการเรียนการสอนนิซาระดับชั้น ประถมศึกษาพบว่า ความต้องการของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนในด้านหลักสูตรต้องการให้มีเนื้อหาสาระของวิชาดนตรีมีรายละเอียดเพียงพอและสามารถเข้าใจง่ายด้านกิจกรรมการเรียนการสอนต้องการให้วิชาดนตรีมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายจากง่ายไปหายากด้านสภาพแวดล้อมสื่อและอุปกรณ์ต้องการให้ห้องดนตรีมีแสงสว่างเพียงพอด้านกรวัดและประเมินผลต้องการให้มีการสอบโดยใช้ข้อสอบที่เหมาะสมกับระดับชั้นนักเรียนที่มีอายุและระดับชั้นแตกต่างกันมีความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน (ณภัทร เพ็ญจุฑา และคณะ, 2561) และในฐานะที่ผู้วิจัยได้ทำหน้าที่ครูผู้สอนรายวิชาดนตรี พบปัญหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาดนตรีของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด โดยเฉพาะเนื้อหาเรื่องการปฏิบัติทักษะดนตรี การระบุระดับเสียง รูปแบบจังหวะและความเร็วของจังหวะการอ่าน เขียนโน้ตดนตรีสากลการร้องเพลงโดยใช้ช่วงเสียงที่เหมาะสมกับตนเอง และยังพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดความกระตือรือร้น ขาดความสนใจ จดจ่อในเนื้อหาที่เรียน ในชั่วโมงระหว่างการเรียนรายวิชาดนตรี

จากเหตุข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ (Emile Jaques Dalcroze) สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีรูปแบบกิจกรรมที่ช่วยให้เกิด ความรู้ความเข้าใจทักษะดนตรีจากประสาทสัมผัสทางการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องเป็นลำดับ ส่งผลต่อพัฒนาการทางดนตรีที่ดีของผู้เรียน และเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สนใจนำไปศึกษา

ค้นคว้า และพัฒนาเพื่อใช้ในการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาดนตรีระดับประถมศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้อทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
3. เพื่อศึกษาทักษะการปฏิบัติทางดนตรีที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้อทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือการวิจัย

- 1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 แผน 15 ชั่วโมง ไม่รวมการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน
- 1.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์รายวิชาดนตรี เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
- 1.3 แบบประเมินทักษะปฏิบัติ

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 22 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยการจับฉลาก

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.1 การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1.1 การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 แผน 15 ชั่วโมง ไม่รวมการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน มีขั้นตอนดังนี้

3.1.2 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์รายวิชาดนตรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์รายวิชาดนตรี ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ สำหรับใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

3.1.3 การสร้างแบบประเมินทักษะปฏิบัติ ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยวิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกได้ถึงความสามารถทางด้านการปฏิบัติดนตรีของนักเรียน

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.2.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือจากสถานศึกษาในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.2.2 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) กับนักเรียนกลุ่มทดลองโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์รายวิชาดนตรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้วและบันทึกผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียนเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3.2.4 ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-Test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์รายวิชาดนตรีซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียนอีกครั้งและนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนไปวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.5 วัดทักษะปฏิบัติดนตรีโดยใช้แบบวัดทักษะปฏิบัติดนตรีและนำผลคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพ E1/E2 ตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

3.3.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4

3.3.3 วิเคราะห์ผลการเรียนทักษะการปฏิบัติทางดนตรีที่เรียนด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3.3.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ดัชนีประสิทธิภาพ E_1/E_2 และ ค่า t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัย

จากผลวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดัลโครซ
สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80

นักเรียนคนที่	คะแนนระหว่างเรียน (E ₁)	คะแนนหลังเรียน (E ₂)
	คะแนนเต็ม(100)	คะแนนเต็ม(30)
1	84	25
2	86	24
3	81	26
4	83	27
5	83	25
6	94	28
7	85	27
8	90	25
9	82	22
10	78	22
11	91	23
12	77	21
13	82	24
14	86	23
15	90	26
16	88	25
17	79	22
18	81	24
19	91	24
20	94	29
21	94	27
22	83	23
รวม (S)	1882	542.00
N	22	22
ค่าเฉลี่ย	85.54	24.64

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	คะแนนระหว่างเรียน (E ₁)	คะแนนหลังเรียน (E ₂)
	คะแนนเต็ม(100)	คะแนนเต็ม(30)
S.D.	5.26	2.13
ร้อยละของคะแนนเต็ม	85.55	82.12

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนรายวิชาดนตรี ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของ ดาลโครซ t-test (Dependent Samples)

สภาพการเรียน	n	\bar{x}	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนการเรียน	22	14.45	224	2388	21.13**
หลังการเรียน	22	24.64			

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}} = \frac{224}{\sqrt{\frac{22(2388) - (224)^2}{21}}} = \frac{224}{10.06} = 21.13$$

(t** ตาราง 1.32)

ตารางที่ 3 แสดงร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะปฏิบัติที่เรียนด้วยกิจกรรมการ เรียนรู้ทักษะทาง ดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

นักเรียนคนที่	ทักษะปฏิบัติ (คะแนนเต็ม)				รวม (80)
	เคลื่อนไหวร่างกายตามการ เคลื่อนที่ของตนเอง (20)	เคลื่อนไหวร่างกายตาม จังหวะ (20)	อ่าน-เขียนโน้ตดนตรี (20)	ขับร้อง (20)	
1	15	12	13	13	53
2	14	11	12	11	48
3	16	13	14	14	57
4	14	11	11	10	46
5	16	12	13	12	53
6	15	13	13	14	55

ตารางที่ 3 แสดงร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะปฏิบัติที่เรียนด้วยกิจกรรมการ
เรียนรู้ทักษะทาง ดนตรีตามแนวคิดของतालโครช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	ทักษะปฏิบัติ (คะแนนเต็ม)				
	เคลื่อนไหวร่างกายตามการ เคลื่อนที่ของทำนอง (20)	เคลื่อนไหวร่างกายตาม จังหวะ (20)	อ่าน-เขียนโน้ตดนตรี (20)	ขับร้อง (20)	รวม (80)
7	17	12	13	12	54
8	16	14	15	14	59
9	15	13	13	12	53
10	16	13	14	13	56
11	14	12	12	11	49
12	17	14	14	13	58
13	16	14	15	14	59
14	19	15	15	16	65
15	17	15	16	15	63
16	18	14	16	15	63
17	16	12	14	13	55
18	14	12	12	11	49
19	15	13	14	13	55
20	15	13	13	12	53
21	17	15	16	15	63
22	15	13	13	12	53
X	15.77	13.00	13.68	12.95	55.40
S.D.	1.34	1.20	1.39	1.56	5.49
ร้อยละ	71.68	59.09	62.18	58.86	69.25

สรุปผลการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของतालโครชสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.55/82.12 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของतालโครชสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 33.96 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.

3. ทักษะปฏิบัติที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซมีค่าเฉลี่ยหลังทดลองรวม ด้านเคลื่อนไหวร่างกายตามการเคลื่อนที่ของทำนองได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 71.68 รองลงมาด้าน อ่าน-เขียนโน้ตดนตรีได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 62.18 เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 59.09 และขับร้อง ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 58.86 โดยมีค่าร้อยละเฉลี่ยรวมของคะแนนเต็มเท่ากับ 69.25

อภิปรายผลการวิจัย

1. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.55/82.12 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ผลเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้วิจัยสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนต่างๆ จนถูกต้องครบถ้วนก่อนนำมาใช้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2536: 119-120) คือ 1) การประยุกต์ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนไปจากเดิมที่เคยยึดครูเป็นแหล่งความรู้หลักมาเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเรียนด้วยการใช้แหล่งความรู้จากแหล่งการสอนต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยวัสดุ อุปกรณ์และวิธีการ 3) การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ได้เปลี่ยนและขยายตัวออกไปเป็นสื่อการสอน 4) ปฏิกริยาสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับสภาพแวดล้อม 5) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้นั้น ได้ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนมาใช้ โดยจัดสภาพการณ์ออกมาเป็นการสอนแบบโปรแกรม นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนัณณ์ ชันทะยศ และสยาม จวงประโคน (2562: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการสอนเมโลเดียนตามแนวคิดของโคดาช สำหรับนักเรียนชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโคกสารายู จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.63/ 84.58 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่เรียนด้วยชุดการสอนเมโลเดียนตามแนวคิดของโคดาช มีพัฒนาการด้านความรู้ ความเข้าใจ ที่ดีขึ้น 2) นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติเครื่องดนตรีเมโลเดียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นผลมาจาก ผู้วิจัยยึดหลักการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการสอนดนตรีที่สำคัญในหลักการของดาลโครซ (สิขมณเฑศ ยานเดิม, 2558: 24) กล่าวคือ การเน้นการเคลื่อนไหว เพราะการเคลื่อนไหวสามารถแสดงถึงองค์ประกอบของดนตรีได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของดนตรี การจัดการเรียนที่อิงหลักการของดาลโครซจึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวในลักษณะต่างๆ อย่างสม่ำเสมอนอกจากนี้ ดาลโครซมีหลักการสอนดนตรีโดยใช้การเคลื่อนไหวจังหวะเพื่อตอบสนองต่อเสียงดนตรี ใช้ชื่อว่า “ยูริธึมมิกส์” (Eurhythmics) ซึ่งเกี่ยวข้องกับภารกิจตั้งใจฟังเสียงอย่างมีสมาธิและตอบสนองต่อองค์ประกอบของดนตรีง่ายๆ ในเรื่องจังหวะ ระดับเสียง ความดังเบา ความยาวสั้น นอกจากนั้นดาลโครซยังใช้หลักการสอน โซลเฟจ (solfège) ซึ่งเป็นการฝึกการอ่านและการฟังเพื่อจดจำระดับเสียงต่างๆ บนบรรทัดห้าเส้น รวมถึงการอิมโพรไว (Improvisation) ซึ่งเป็นการปฏิบัติกิจกรรมทางดนตรีในทันทีทันใด โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนเอง ซึ่งช่วยส่งเสริมพัฒนา

ความคิดสร้างสรรค์ตามพัฒนาการของเด็ก วิธีสอนตามแนวทางของดาลโครซนี้ได้ชี้เด่นชัดว่า มีการให้ความสำคัญของการฝึกไสตประสาททาง ด้านต่างๆ เช่น จังหวะ ระดับเสียง ความแตกต่าง ของเสียง โดยใช้กิจกรรมการสอนยูริธึมมิก การสอนโซลเฟจ และการอิมโพร-ไวเซชันเป็นสื่อ และมีลำดับขั้นตอนจากง่ายมาหายากตามพัฒนาการ ของเด็ก (ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์, 2557: 69)

และนอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงรัตน์ วุฒิปัญญารัตน์กุล (2555: บทคัดย่อ) ที่วิจัยเรื่อง ผลของการใช้กิจกรรมดนตรี และเคลื่อนไหวตามแนวคิดดาลโครซที่มีต่อความสามารถทางสติปัญญาของเด็กอนุบาล ซึ่งผลการ วิจัยพบว่า 1) หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่า เฉลี่ยร้อยละของช่วงเวลาการจดจ่อและค่าเฉลี่ย คະแนนความจำเบื้องต้นสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 2) หลังการ ทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยร้อยละของช่วงการ จดจ่อและค่าเฉลี่ยคะแนนความจำเบื้องต้นสูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

3. ทักษะปฏิบัติที่เรียนด้วยกิจกรรมการ เรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ โดยกลุ่มตัวอย่างที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ ดาลโครซ มีค่าเฉลี่ยของทักษะปฏิบัติทางดนตรี หลังทดลองรวม ด้านเคลื่อนไหวร่างกายตาม การเคลื่อนไหวที่ของทำนองได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 71.68 รองลงมาด้าน อ่าน-เขียนโน้ตดนตรี ได้ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 62.18 เคลื่อนไหวร่างกาย ตามจังหวะได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 59.09, และ ขับร้อง ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 58.86 โดยมีค่า ร้อยละเฉลี่ยรวมของคะแนนเต็มเท่ากับ 69.25 ผลการประเมินระดับดี ทั้งนี้เนื่องจาก ในการฝึก ปฏิบัติทางดนตรีของนักเรียนซึ่งครูผู้สอนจะดูแล สังเกต ติดตาม แนะนำได้อย่างใกล้ชิดทุกกลุ่ม

ซึ่งเป็นการสร้างเจตคติที่ดีของนักเรียนต่อการ ฝึกปฏิบัติ และพัฒนาทักษะการปฏิบัติได้อย่างต่อ เนื่อง โดยก่อนเริ่มฝึกปฏิบัติ ผู้สอนได้คิดค้นวิธีการ เพื่อให้ให้นักเรียนฟังท่วงทำนองก่อน แล้วลงมือฝึก ปฏิบัติพร้อมกันไปอย่างช้าๆ เพื่อให้เกิดความคุ้น เคย โดยผู้สอนคอยควบคุมจังหวะและทำนองให้ จากนั้นผู้สอนจึงได้เพิ่มช่วงการฝึกตามลำพังให้ แก่นักเรียนมากขึ้น และเน้นย้ำให้นักเรียนนำไป ฝึกปฏิบัติในเวลาว่างเพื่อให้เกิดความชำนาญมาก ขึ้น ทั้งยังได้ฝึกทักษะการขับร้องทั้งในและนอก เวลาเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความชำนาญ มากขึ้น สอดคล้องกับพิชชาพร สมหวัง และสยาม จวงประโคน (2563: บทคัดย่อ) ได้พัฒนากิจกรรม การเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ พบว่าการประเมินทักษะในขณะนั้นนักเรียนลงมือ ทำ กิจกรรมนักเรียนส่วนใหญ่มีการพัฒนาด้าน ทักษะอยู่ในระดับดี ซึ่งตรงกับ ฌรุทท์ สุทธิจิตต์ (2544: 81-87) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่ม พฤติกรรม เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นในสภาพของ การวางเงื่อนไข โดยมีการใช้การเสริมแรง การให้ รางวัลและการลงโทษ อันเป็นตัวกำหนดให้ผู้เรียน แสดงพฤติกรรมต่างๆ ที่ต้องการออกมา ซึ่งเป็นสิ่ง ที่เห็นได้ชัดทั้งพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปและตัวเสริม แรงที่นำมาช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ควรเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และให้คำแนะนำ ในบางครั้ง เมื่อผู้เรียนทำได้ดีควรให้กำลังใจและ ฝึกฝนต่อไปจนเกิดความชำนาญ หากผู้เรียนแสดง พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมผู้สอนควรทำเพิกเฉยไม่ สนใจพฤติกรรมเหล่านี้ก็จะหายไปทีละเล็กละน้อย หากผู้ สอนทำโทษ พฤติกรรมเหล่านี้จะถูกเก็บไว้ และ จะแสดงออกมาเมื่อมีโอกาส ทฤษฎีกลุ่มนี้ได้กล่าว ไว้อีกประการหนึ่งว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียน เห็นลักษณะที่คล้ายคลึงกันของบทเรียนหนึ่งกับ บทเรียนที่จะเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการจัดทำและนำไปใช้

1.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามแนวคิดของดัลโครซ ผู้สอนต้องผสมผสานระหว่างการเคลื่อนไหวร่างกาย การสร้างสรรค์ระบุทิศทาง การเคลื่อนที่ขึ้น-ลงง่าย ๆ ของทำนอง รูปแบบจังหวะและความเร็วของจังหวะในเพลงที่ฟัง

1.2 การสอนอ่าน เขียนโน้ตดนตรีไทย และสากล และร้องเพลงโดยผู้สอนต้องใช้ช่วงเสียงที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

1.3 ควรนำเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย เมื่อนำไปใช้ควรมีการปรับปรุง ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ รวมทั้งให้มีความ

เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ของผู้เรียนด้วย จึงจะทำให้การเรียนการสอนดนตรีดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ผู้สอนได้กำหนดไว้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำทฤษฎีการสอนของคนอื่นๆ เช่น หลักการสอนของออร์ฟ (Carl Orff) หลักการสอนของโคดาไล (Zoltan Kodaly) นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ทดลองหาประสิทธิภาพ และการเปรียบเทียบ วิธีการสอนดนตรีแต่ละวิธี

2.2 ควรวิจัยเปรียบเทียบการเรียนการสอนดนตรีตามแนวคิดของดัลโครซกับแนวคิดการสอนดนตรีในรูปแบบอื่นๆ เพื่อให้เห็นความแตกต่างและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2536). *การทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน*. ในเอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 8-15 (พิมพ์ครั้งที่ 12). นนทบุรี: ฝ่ายการพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณภัทร เพ็ญฟู, โดม สว่างอารมณ์, พิมพ์มาศ พร้อมสุขกุล, และวรสวรรณ์ เนตรทิพย์. (2561). ความต้องการของนักเรียนและครูต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาดนตรี กลุ่มสาระศิลปะ ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรุงเทพมหานครเขตภาษีเจริญ. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 22(2), 25-39.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2561). *ดนตรีศึกษา: หลักการและสาระสำคัญ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2544). *พฤติกรรมการสอนดนตรี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงรัตน์ วุฒิปัญญารัตนกุล. (2555). *ผลของการใช้กิจกรรมดนตรีและเคลื่อนไหวตามแนวคิดดัลโครซ ที่มีผลต่อความสามารถทางสติปัญญาของเด็กอนุบาล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัชชัย นาควงษ์. (2543). *การสอนดนตรีสำหรับเด็ก*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ธนัณณ์ ชันทะยศ, สยาม จวงประโคน. (2562). การพัฒนาชุดการสอนเมโลเดียนตามแนวคิดของโคตาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโคกสำราญ จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 21(1), 245-254.
- ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์. (2557). การศึกษาเพื่อสร้างชุดการสอนคีย์บอร์ดเบื้องต้นโดยใช้วิธีการของโคตาย. *สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*, 16(1), 68-79.
- พิชชาพร สมหวัง, สยาม จวงประโคน. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 39(2), 89-97.
- ลิขฉณ์เศก ย่านเดิม. (2558). แนวคิดทฤษฎีการสอนดนตรี. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 19(2), 21-31.